

Графиня Іда Ган-Ган

Листи з Близького Сходу

Моїй матері

Дрезден, червень 1844

Найдорожча мамо, тут зібрані усі мої листи, і я передаю їх Тобі, бо знаю, що Ти радітимеш усім серцем. До того ж для Тебе це вже звична річ добродушно ставитися до мене, тож не хвилюватимуть Тебе всілякі недосконалості, суперечності та непослідовності, цілком зрозумілі для такої збірки листів, і ця думка неабияк тішить мене. Бо хоча я готова визнати, що у моїх листах чимало недосконалостей, то мушу таки заступитися за можливі суперечності та непослідовності, адже такими вони здаються лише на перший погляд. У понеділок я побачила якусь річ з одного боку і написала Тобі; в середу розгледіла її з іншого й знову написала Тобі. Пояснення й доповнення, яких Тобі вмиль бракуватиме, знайдеш, ймовірно, аж за десять листів — а то й взагалі ні, якщо я їх собі не пригадаю, що цілком нормально для мандрівки, сповненої нових, незнаних вражень. Траплятимуться теж повторення, наприклад, говоритиму я доволі часто про зорі й повітря, бо це моя любов, і вони роблять мене щасливою — помилуй їх! Не прошу Твої ласки за те, що за кожної нагоди щонайбільш неупереджено, відкрито й без вагань висловлюю свою віру, своє бачення, свою думку, адже хоча на цілому світі Божому Ти — єдина людина, котра мені імponує, Ти завжди дозволяла мені йти своїми шляхами, якими б далекими чи чужими вони Тобі не видавалися, й забезпечила мені самодостатній розвиток, плід якого — моя віра та мої погляди.

Пробач, що не читатимеш тут геть нічого про Грецію. Але в мене не було настрою у тій жалюгідній країні, яку скували новою конституцією, немов гамівною сорочкою. Як безглуздо мати форму, та не мати сутності! В країні, де панують феодально-аристократичні — не скажеш, інститути, а радше переконання, де клефти сліпо вірять Колокотронісу, евбейці — Гріціотті, манійці — Мавроміхалісу, наслідують їх, довіряють їм і слухаються тільки їх, назвати їх можна лише представниками народу й ніким більше.

Невтомно повторюватиму, наскільки клопоти, небезпека, злидні й труднощі під час цієї подорожі не відповідали моїм очікуванням. Смішно слухати, коли мене скрізь мають за небіжчицю, що воскресла, співчутливо розпитують про великі загрози, які мене не спіткали, й захоплюються мужністю, якої в мене не було нагоди проявити. Не трапилися нам жодні нещасні випадки, перешкоди чи хвороби; іноді лише прикрощі та невігоди, як-от байдужі люди, шкідники та переїзд через пустелю верхи на верблюді, проте таке буває

скрізь. Я ні на мить не відчувала страху й не пронизував мене жодний відчай, у якому хочеться вигукнути: “Краще б я ніколи не бралася за це!” Єдине, що далось мені нелегко, — це наважитися на цю мандрівку. Здоров’я згодом не обтяжувало мене, і це найважливіше. На другомі місці — вибір вдалої пори: жовтень і листопад для Сирії, між літньої спекою і зимовими дощами, та зимові місяці для Єгипту, перш ніж вибухне чума й візьметься пустельний вітер (самум). Мушу зауважити одну річ: хто вважає подорожі легковажною розвагою, то́му не варто вирушати на Близький Схід. Веселощів шукати там годі, лише настанови й одкровення. Це я передбачила, я по них їхала і їх віднайшла, тому цілковито задоволена своєю мандрівкою, щоправда, звісно, по-своєму: без запалу і перебільшень.

Найдорожча мамо, якщо мої листи подарують Тобі кілька втішливих годин — моєму щастю не буде меж!

Тисячу разів цілую Твою руку.

I

Відень, 8 серпня 1843

До Константинополя не дістанешся за три кроки, найдорожча мамо. Треба їх зробити чимало тисяч, а що вже у мене є та балакуча схильність, то мушу розповісти тобі про них. Листи до Близького Сходу можеш вважати прологом до справжньої вистави; вони слугують вступом до найцікавішого, а якщо написане видаватиметься Тобі занадто буденним, то зачекай трішки, воно ще стане вдосталь чужодивним. Коли ж така вже моя сутність завжди занурюватися у сьогоднішня, але не надто одноманітне, то з великим задоволенням я здійснила невеличку мандрівку Сілезією й оглянула її сині гори з такою втіхою, наче ніколи не пізнала Альп чи Сьєрр і ніколи не мріяла про Олімп та Ліван.

Переклад Росколяни Стасенко